

10 Ágyás iskola-fregatt, a Nagyezsda

Contributed by kaloz

2005. February 24. Thursday 20:21

Last Updated 2007. August 22. Wednesday 11:21

There are no translations available. Az archívumi felfedezéstől, miszerint az első orosz iskolahajásnak a "Kronslot" hooker-t lehet nevezni (Iáid Szudosztrojnyije, 1984, ? 9. 59. oldal), elegendő anyag az ilyen speciális hajások eddig még messze nem elegendő mennyiségben került elő.

Kiindulásként az archívumi kutatásokhoz az Admirális kollégiuma 1764. június 21-i elterjesztése szolgál, ami Oroszországban építendő, tisztán iskolahajás megépítését irányozza elő: "A tengerészek és a kadetok hajásait tekintve háromárbocos jachtot megtervezni, felépíteni és minden szükségesessel ellátni (Az orosz flotta építési anyagai, 3. kötet, 1865). Később kiderült, hogy a hajás megépítésével, mivel az elterjesztésen II. Katalin jachtai voltak: "Ágy legyen!" Ugyanakkor a hajás nevének és építési adatainak meghatározása messze nem egyszerű feladatnak mutatkozott. A nehézségek azzal kapcsolatosak, hogy a Kadetiskola anyagait nem lehet felhasználni, az 1777-es tervszelvény teljesen elpusztította nem csak az archívumot, de minden valószerűség szerint más dokumentumokat is, amelyek felbecsülhetetlen segítséget jelenthettek volna. A kutatást zavarta az a tény, hogy a hajás osztályainak és fegyverzetének hivatalos leírásaiban egészen a XIX. század közepéig maga az "iskolahajás" megnevezés nem létezik. Meglehetősen apró munkát kellett elvégezni - átnevezni az 1764-1770. közötti hajásokról a korszaki eredeti tervrajzokat és másolatokat; ez szerencsére nem volt felfedezéssel járó - az egyébként "Nagyezsda" fregatt tervrajzán az alábbi felirat látható: "A korszaki, elfogadtatott, a délnyugati sarkon a Tengerészeti Kadetiskola részére megépíteni rendeli 1765. szeptember 13." (KFA HTF, 327. 1. 1380). Ugyanitt van Lamb James hajás építési mester sajátkezű alírása is. Meglepő ennyi beleegyezés mellett ilyen magas szinten - generális, admirális és más főemberek aláírása. Az Admirális kollégiumának elterjesztése és a tervrajz kibontásának felfedezése a "Nagyezsda" fregatt esetében a dokumentumokban a Kadetiskolával, valamint a haditengerészeti vezetés kiemelt figyelmében a fegyverzetben szóló hajás építési iránt, az alábbi kiegészítések levonásait sugallja: valójában a fentebb említett "háromárbocos jacht"-ról van szó, annál is inkább, hogy az orosz flottában 10 ágyásos harci fregatt sohasem létezett. Kiegészítésként a "Nagyezsda" jogosult az Oroszországban elsőként, speciálisan oktatási célra épített vitorlás-iskolahajás megnevezésére. A "Nagyezsda" fregatt vitorlájának feltehetően a vitorlarudak megnevezése teljes hossz, az árboccsokkal ill. vitorlájának ill. árboccsokkal ill. vitorlájának hossza, m Max és min. Átmérő, mm

Orrárbock (az orrtáskától) 6,3 - 440-340

Orrsüdvitorla 6,3 0,4 200-150

Bukdőlőfa 1,5 1,5 100

Vakvitorla rúd 4,3 0,2 100-75

Első-árbock (a hajásgerinc felső részétől) 15,4 2,6 450-400

Első-árbockderék 9,6 1,2 350-300

Első-árbocksüdvitorla 4,3 0,3 250-175

Lobogórúd 1,3 - 100-75

Első-távitorlavakvitorla rúd 12,0 0,4 350-200

Első-derékvakvitorla rúd 9,0 1,1 250-150

Első-südvitorlavakvitorla rúd 5,8 0,4 125-75

Felső-árbock (a hajásgerinc felső részétől) 16,4 2,6 450-400

Felső-árbockderék 10,0 1,2 350-300

Felső-árbocksüdvitorla 4,3 0,3 250-175

Lobogórúd 1,3 - 100-75

Felső-távitorlavakvitorla rúd 12,6 0,4 350-200

Felső-derékvakvitorla rúd 9,6 1,2 250-150

FÁ' sudárvitorla rÁ°d 6,0 0,4 125-75

HÁjtsÁ³ Ájrboc (a hajÁ³gerinc felsÁ' Á©lÁ©tÁ'l) 14,0 2,0 370-300

HÁjtsÁ³ ÁjrbocderÁ©k 8,0 1,2 280-200

HÁjtsÁ³ ÁjrbocsudÁjr 4,1 0,2 180-125

LobogÁ³rÁ°d 1,5 - 100-75

Farfa (Boom) 10,5 0,4 250-175

HÁjtsÁ³-derÁ©kvitorla rÁ°d 6,7 0,8 200-125

HÁjtsÁ³-sudÁjrrvitorla rÁ°d 4,9 0,3 125-75

Latinvitorla rÁ°d (Gaff) 15,0 0,5 175-75 Á A hÁjromÁjrbocos fregattot 1765. december 23-Ájn, SzentpÁ©tervÁiron az AdmiralitÁjnsÁjl kezdÁ©k el Á©pÁ-teni, Á©s a kÁ¶vetkezÁ' Á©v jÁ°nius 4-Á©n bocsÁjtottÁjk vÁ-zre (legnagyobb hossza a tatta az orrsudÁjr csÁ°csÁjig 33,64 m; a fedÁ©lzetén 23,47 m; a merÁ'legesek kÁ¶zÁ¶tt 23,77 m; szÁ°lessÁ©ge a palÁjnközÁjs nÁ° 6,71 m; belsÁ'tÁ©r mÁ©lysÁ©ge 2,81 m; oldalmagassÁjga 3,1 m; kÁ¶zepes merÁ'Á©se a gerinc nÁ°lkÁ'Ál 2,1 m; a rÁ°dgerinc magassÁjga 0,24 m). ValÁ³szÁ-nÁ±leg a siettetett Á©pÁ-tÁ©si tempÁ³ a tÁ©li idÁ'szakban, valamint a nem elÁ©ggÁ© szÁjraz hasznÁjlata megmutatkozott a hajÁ³ szolgÁjlati idejÁ©n - mÁjr nyolc Á©v mÁ°lva (1774) Kronstadtban le kellett bontani. Mindezek ellenÁ©re a fregatt nÁ©hÁjny konstrukciÁ³s sajÁjtossÁjggal rendelkezett, amik az akkori idÁ'k hajÁ³Á©pÁ-tÁ© nÁ©zeteit tÁ¼krÁ¶ztÁ©k. A hajÁ³test megnÁ¶velÁ©se szerint (3,5 m) emlÁ©keztet a lassÁ° "kelet-indiai" angol hajÁ³kra, ugyanakkor a hajÁ³vÁ©gek vÁ-zalatti rÁ©szei nem tompa Á©s lekerekÁ-tett formÁjÁ°ak; a kÁ¶zÁ©psÁ' szelvÁ©nyre jellemzÁ' idÁ'k hajÁ³Á©pÁ-tÁ' divatjÁjtÁ³l eltÁ©rÁ' hordÁ³alak, erÁ'sen befelÁ© gÁ¶rbÁ¼Á' felsÁ' bordavÁ©gekkel, valamint az oldalfalak kÁ¶rvonala, ami a csÁjklyÁjzÁ³ harchoz ideÁjlis; lÁjthatÁ³an nem lehet iskolahajÁ³nak minÁ'sÁ-teni, hisza annak szÁ©les Á©s nem telezsÁ°folt fedÁ©lzet kell, ami helyet biztosÁ-t a gyakornokok elhelyezÁ©sÁ©re. A "Nagyezsda" szerkezete az angol tÁ-pushoz Ájll kÁ¶zelebb, nem a francia vÁjltozathoz (l. PÁ©ter szerint - "Á°jmanÁ-r"-hoz): szolÁ-d hosszirÁjnyÁ° fedÁ©lzetehajl (relatÁ-v alacsony far- Á©s orr kialakÁ-tÁjs), a fedÁ©lzet kersztirÁjnyÁ° lejtÁ©se gyakorlatilag megfelel az elÁ'Á-rÁjsoknak, ami a mai napig megmaradtak; a "sÁ¼llyesztett" farfedÁ©lzet alatt - kÁ¶nyyÁ± fÁ©lfedÁ©lzet a lakÁ³helyisÁ©geknek: parancsnoki Á kÁ©tszemÁ©lyes tisztí kajÁ¼t, "emberi" a hÁjrom jelzÁ'nek Á©s a rÁ©vkalauznak, lakÁ³helyisÁ©g 25 kadÁ©t rÁ©szÁ©re; a far egybeÁ©pÁ-tett miniatÁ±r oldalgálÁ©riÁjokban raktÁjr Á©s a parancsnok tolettje helyezkedett el. Az orrbÁjstya alatt Á©s a fÁ©lfedÁ©lzetén volt "az alsÁ³bb rangÁ°ak" lakhelye Á©s a tÁ©glá fÁ'zÁ'lapÁ° hajÁ³konyha. Az ilyen mÁ©retÁ± Á©s feladatÁ° h tipikus szemÁ©lyzete: fÁ'tisztí rangÁ° parancsnok, parancsnok-helyettes, navigÁjciÁ³s tiszt, hajÁ³vezetÁ'-helyettes, fedÁ©lzetmester, Ájcs, dugarozÁ³, vitorlakÁ©szÁ-tÁ', tÁ¼zÁ©raltiszt, kÁ©t tÁ¼zÁ©r, tÁ-z elsÁ' osztÁjlyÁ° Á©s hÁ©t mÁjsodos matrÁ³z, hÁjrom napos, Á©s a hajÁ³szakÁjcs. MÁ©g abban az idÁ'ben (1805), amikor felmerÁ¼lt a "Fecske" Á©s a "Simeon Á© Anna" udvari jachtok ÁjtalakÁ-tÁjsa fregatt osztÁjlyÁ° iskolahajÁ³kkÁj, megjelent az ismert hajÁ³Á©pÁ-tÁ' mester, l. A. Amosov kÁ¶vetkezÁ' negatÁ-v tartalmÁ° megÁjllapÁ-tÁjsa: hÁjromÁjrbocos fregatt-tÁj csak a legalÁjbb 90 lÁjb fedÁ©lzeti hosszÁ°sÁjg hajÁ³t lehet ÁjtalakÁ-tani, Á©s ezek a hajÁ³k mindÁ¶ssze 64 Á©s 68 lÁjb hosszÁ°ak voltak (KFA HTF, 432, 1, 1311). KÁ¶vetkezÁ©skÁ©pp a "Nagyezsda" sem jogosult a fregatt osztÁjlyÁ° besorolÁjsra (77 lÁjb) - csak brigg osztÁjlyÁ©ra. Ugyanakkor az elÁ'Á-rÁjsok ellenÁ©re), lehetÁ'vÁ© tette hÁjrom Ájrboc elhelyezÁ©sÁ©t, Á©s a "Nagyezsda" bÁjr csak miniatÁ±r, fregatt lett; mivel iskolahajÁ³ra volt szÁ¼ksÁ©g annak minden attribÁ°tumÁjval, ami a teljes vitorlÁjzátot bemutathatta. A vitorlÁjzátot ÁjbrÁjzólÁ³ rajzok hiÁjnyÁjban rekonstruÁjlni kellett azt az elrendezÁ©si rajzon talÁjlhatÁ³ Ájrbocok elhelyezÁ©sÁ© Á©s az orrsudÁjr hajlÁjsszÁ¶gÁ©nek pontos Á©rtÁ©keit felhasználva. SegÁ-tettek azok a hajÁ³modellek, amelyeket Lamb Jar kÁ©szÁ-tett, Á©s most Leningrájdban, a KÁ¶zponti Hadi-TengerÁ©szeti MÁ°zeumban talÁjlhatÁ³k; a prototÁ-pusok tervei (KFA HTF 327); az ismert festmÁ°nyek. A vitorlÁjzát lehetsÁ©ges vÁjltozatÁjnak kidolgozÁjsakor figyelembe vettÁ¼k azt a tÁ©nyt, hogy 1765-ig a fregattok csak hÁjromszintÁ± vitorlÁjzátot viseltek - fÁ', derÁ©k Á©s sudÁjrvitorlÁjt; az orrbÁjbocon Á©s az orrsudÁjron hÁjrom vitorla van elhelyezve - vakvitorla, klÁ¼versegel Á©s stagsegel; az orrbÁjrboc alatti vakvitorla meglÁ©tÁ©t feltÁ©telezi az a tÁ©ny, hogy a jÁ³val kÁ©sÁ'bb Á©pÁ-tett jachtok is viseltÁ©k, a "Fecske" (1784) Á©s a "Simeon Á©s Anna" (1 hÁjtsÁ³ Ájrboc a vÁjzlaton derÁ©k- Á©s sudÁjrvitorlÁjt, valamint "angol tÁ-pusÁ°" ferde latinvitorla-rÁ°dhöz rÁ¶gzÁ-tett csonkavitorlÁjt hordoz. Az angol variÁjciÁ³ kivÁjlasztÁjsa a hajÁ³Á©pÁ-tÁ' ilyen tÁ-pusÁ° vitorlafelszerelÁ©shez kÁ¶tÁ'dÁ©sÁ© magyarÁjzhatÁ³, az 1777. Á©vi adatok rÁ©szletes tanulmÁjnyozÁjsa alapÁjyn (Szudosztrojnyije, 1981, ? 1). A rajz tÁ°lzsÁ°foalÁjsÁjnak elkerÁ¼lÁ©se vÁ©gett nem tÁ¼ntettÁ¼k fel a kiegÁ©szÁ-tÁ' vitorlÁjkat - a szÁjnyvitorlÁjkat az elÁ'- Á©s ami a hajÁ³n inkÁjbb oktatÁ³, mint a sebessÁ©g nÁ¶velÁ©sÁ©t szolgálÁ³ eszkÁ¶z volt a Finn-Á¶bÁ¶lben, pontosabban a NÁ© torkolatÁjban tÁ¶rtÁ©nÁ' hajÁ³zÁjnsÁjl. Nem lehet nem beszÁ©lni arról, hogy a "Nagyezsda" elnevezÁ©st nemegyszer hasznÁjltÁjk a hazai vitorlÁjs iskolahajÁ³knon 1766-tÁ³l kezdve. A "jÁ³ nevek ÁjtadÁjsa nemzedÁ©krÁ'l nemzedÁ©kre" flotta tradÁ-ciÁ³nak megfelelÁ'en az utolsÁ³ tÁ¶bb mint kÁ©tszÁjz Á©vben a "Nagyezsda" szÁ³ hatszor jelent meg Oroszorszájg Á©s SzovjetuniÁ³ vitorlÁjs iskolahajÁ³in. A legutolsÁ³ a Leningrájdi Nahimov TengerÁ©szeti Iskola kis acÁ©l Gaff-schooner-e, amit a hatvanas Á©vekben a leningrájdi KÁ¶zponti jacht-klub rendelkeztÁ©sÁ©be ÁjtadÁjs utÁjyn valamilyen okbÁ³l mÁjskÁ©nt neve el. Ugyanakkor kitÁ±nÁ' lehetÁ'sÁ©g adÁ³dott a hiÁjny betÁ¶ltsÁ©re - a SzovjetuniÁ³ megrendelÁ©sÁ©re Lengyelorszájgba elkezdÁ'dÁ¶tt a "Dar mlodezsi" vitorlÁjs iskolahajÁ³k Á©pÁ-tÁ©se (Szudosztrojnyije, 1985, ? 12, 31-33. oldal), Á©s egyet kÁ¶zÁ¼Á¼k "Nagyezsda"-nak szÁjndÁ©kznak elnevezni. V. P. Mitrofanov, P. Sz. Mitrofanov Szudosztrojnyije, 1986, No 9. oroszBÁ³ fordÁ-totta: Kurusa SÁjndor